ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"

ST. CYRIL AND ST. METHODIUS
UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Велислава Чавдарова

относно дисертационен труд

на ЛЮБОМИР ДРАГАНОВ

тема:

„ВЯРВАНЕ В СПРАВЕДЛИВ СВЯТ И ЖИЗНЕНИ ИСТОРИИ"

научен ръководител:

проф.д.пс.н Ергюл Таир

Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Обща психология

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Институт за изследване на населението и човека Департамент „Психология"

1**. Общо впечатление от труда (оценъчен характер)**

Дисертационният труд на Любомир Руменов Драганов представя задълбочено, теоретично обосновано и методологично прецизно изследване на вярването в справедлив свят като личностна променлива и диагностиката му в автобиографичните разкази за преживяна несправедливост. Темата е актуална както в контекста на съвременните подходи към личността, така и по отношение на приложните измерения на изследването – адаптация, интерпретация на социалната реалност и регулация на поведението. Тези факти иманентно изискват психологическа интерпретация, верифицирана чрез представително емпирично изследване, успешно реализирано в рецензирания дисертационен труд.

Общото впечатление от труда е за концептуално добре структуриран и логически последователен научен текст, който демонстрира високо равнище на теоретична култура, познаване на класически и съвременни изследвания в областта и умело интегриране на различни изследователски подходи. Авторът аргументирано защитава необходимостта от надграждане на традиционните самоотчетни методи чрез наративен анализ и успешно реализира тази изследователска стратегия в емпиричната част.

Структурата на дисертационния труд е ясна и балансирана – аналитичните предпоставки са подробно разработени, методологията е описана изчерпателно, а резултатите са представени систематично и аналитично.

Теоретичната част е разработена с разбиране на проблематиката и е показана способност за критична оценка на съществуващите обяснителни модели и йерархията на понятията, от които са изградени. Текстът е четивен, построен логично и критично и насочва към възможните емпирични проверки и приложни аспекти на анализираните теоретични конструкти. Всяка глава завършва с ясно формулирани изводи. Литературните източници са ползвани коректно. Преценявам теоретичната база на разработката като адекватна на проблематиката, актуална и академична по характер.

Най–съществената ценност на настоящото научно изследване се състои в това, че то се фокусира върху същността на проблемите като съчетава традиционни и иновативни методи, чрез които се изследва влиянието на личното и общото вярване в справедлив свят върху начина, по който индивидът интерпретира, организира и осмисля преживяна несправедливост в наративна форма, както и върху свързаните с това емоционални, когнитивни и мотивационни последствия. Текстът е написан на ясен научен език, с прецизна терминология и без излишна описателност, което улеснява проследяването на основните аргументи и изводи.

2. Становище за значимостта и убедителността на получените резултати

Дебатите около дефинитивните параметри на ключовите величини са адекватно проследени. Отлично е изяснена и семантиката на сродните, допълнителните и пояснителни понятия като концептуалното развитие на вярването в справедлив свят и неговото място в структурата на личността, както и интегрирането му в наративния подход към житейските истории, личния договор и мотива за справедливост, особеностите на наративната организация и конструкциите, чрез които се изследват жизнените истории. Целта, задачите и хипотезите на дисертационния труд са ясно

указани и отлично формулирани. Получените резултати са значими както от теоретична, така и от емпирична гледна точка.

Изследването убедително показва, че личното и общото вярване в справедлив свят функционират като различими, но взаимосвързани психологически диспозиции, които оказват специфично влияние върху начина, по който индивидът интерпретира и структурира преживяната несправедливост.

Особено съществен принос е емпиричното доказване на медиаторната роля на елементите на автобиографичния разказ (себепредставяне, разрешаване, развръзка) в отношенията между вярването в справедлив свят и актуалните психологически последствия. Чрез моделирането на структурни уравнения авторът демонстрира висока убедителност на резултатите, подкрепена от отлични показатели за адекватност на модела (CFI, TLI, RMSEA, SRMR), което свидетелства за методологична прецизност и коректност на статистическата обработка.

Резултатите относно диференцираното влияние на личното и общото вярване в справедлив свят са особено убедителни. Личното вярване се свързва предимно с качеството на развръзката и с мотивационните и емоционалните последствия, докато общото вярване оказва по-силно влияние върху себепредставянето и оценката на социалната ситуация. Тези зависимости са логически последователни, емпирично подкрепени и съответстват на съществуващите теоретични модели, като същевременно ги доразвиват.

Цялостно - планирането на емпиричното изследване, провеждането му и анализите на получената информация, са свидетелство за отличната изследователска култура на докторанта и задълбочено, системно осмисляне на изследваните проблеми.

3. Оценка на интерпретациите, изводите и характера на научните приноси

Интерпретациите на резултатите са аргументирани, емпирично верифицирани и теоретично прецизни. Авторът избягва свръхобобщения и ясно разграничава статистически значимите ефекти от тенденциите, което говори за зрял научен подход. Изводите произтичат логично от представените данни и са съотнесени към първоначално формулираните цели и хипотези.

Научните приноси на дисертационния труд могат да бъдат определени като оригинални и значими. Сред тях се открояват:

- концептуалното интегриране на теорията за вярването в справедлив свят с наративния подход към жизнените истории;
- разработването и прилагането на оригинална схема за качествен анализ на автобиографични разкази за несправедливост с висока надеждност;
- емпиричното моделиране на сложни връзки между личностни диспозиции, наративна структура и актуални психологически последствия;
- разширяването на емпиричните данни за функционирането на вярването в справедлив свят в български социокултурен контекст.
- изследователският дизайн на посочените взаимовръзки е не само релевантен на теоретичната концептуализация, но и креативно изграден и задълбочено осмислен. В този аспект работата на Драганов обогатява теоретико-методологичните и практико-приложните научни разработки в областите не само на общата, но и на социалната, консултативната и психологията на личността.

Тези приноси имат потенциал да бъдат използвани както в бъдещи научни изследвания, така и в приложни области – консултативна психология, психотерапия, социални интервенции и анализ на социални нагласи.

4. Оценка на качеството на научните трудове, отразяващи изследванията по дисертацията

Научните трудове, свързани с дисертационното изследване, се отличават с високо качество, тематична последователност и методологична издържаност. Те адекватно отразяват основните етапи и резултати от дисертационния труд и показват устойчив научен интерес към проблематиката на справедливостта, личностните интерпретации и социалния контекст.

Публикациите демонстрират способност за самостоятелно научно мислене, умение за работа с емпирични данни и коректно използване на статистически методи.

По отношение на авторовия стил на изложение считам, че публикуваните текстове, както и този на дисертацията, са понятийно адекватни, логично структурирани и лесно четивни. Убедена съм, че популяризирането им извън академичните среди би завишило психологическата образованост на широк кръг специалисти.

5. Мотивирано заключение

В заключение може да се обобщи, че дисертационният труд на Любомир Руменов Драганов представлява завършено, оригинално и научно значимо изследване. Темата е актуална, методологията – адекватна и добре обоснована, а получените резултати – убедителни и с ясно очертани научни приноси.

Авторът демонстрира задълбочени теоретични познания, висока методологична култура и способност за самостоятелна научноизследователска работа. На тази основа давам положителна оценка на дисертационния труд и считам, че той напълно заслужава присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в направление 3.2.Психология /Обща психология/.

29. 01. 2026 г. проф. д-р Велислава Чавдарова

В.Търново

Velislava Atanasova Chavdarova

Digitally signed by Velislava Atanasova Chavdarova
Date: 2026.01.29 18:37:24 +02'00'